

ODBOR VODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ ČAZV
ODBOR PEDOLOGIE ČAZV
ČESKÝ VÝBOR ICID
ČESKÁ PEDOLOGICKÁ SPOLEČNOST

Informační listy 27

ICID·CIID

Červen 2007, (ročník XIII.)

Vydává VÚMOP, v.v.i.
P r a h a – Z b r a s l a v

Obsah

	strana
Úvodní slovo	2
Klimatické změny – Fyzikální základ	3
Klima lesa (<i>Dr. Ing. Jaroslav Rožnovský, CSc.</i>).....	7
Vývoj lesních půd po snížení kyselých depozic (<i>Ing. Václav Lochman, CSc.</i>)	9
Z diskuse na zasedání Odboru vodního hospodářství ČAZV (<i>Ing. Mojmír Soukup, CSc.</i>)	10
Z jednání Předsednictva ČAZV	12
Rámcová směrnice pro ochranu půdy EU.- současný stav projednávání (<i>Dr. Ing. Milan Sáňka</i>)	17
Aktuality z činnosti Českého výboru ICID (<i>Ing. Zbyněk Kulhavý, CSc.</i>)	19
Pedologické aktuality	20
Medailon ... (<i>Ing. Mojmír Soukup, CSc.</i>)	20
Na třetí straně obálky otiskujeme sentence významově ležící někde na hranici mezi vědou a ekonomikou (<i>autor: Ivan Fontana</i>)	3.str. obálky

Úvodní slovo

Začínáme přáním pěkné pohody v letním období spolu s nabráním sil do další práce, která slibuje být perná. Již schválené i další vytyčované úpravy či změny počínaje organizací výzkumné základny vyvolávají naděje, ale i možné obavy. Půjde i o to, aby nedocházelo k oslabení či zneužití kladných záměrů.

Nemůže být pochyb o tom, že zůstane a bude ještě důležitější naše hlavní úloha – přinášet a upřesňovat vědecké podklady v oblastech takových základních životních fenoménů, jako je voda a půda. Zároveň bude třeba včas reflektovat současné potřeby ochrany krajiny. Zřejmě bude třeba přitom bojovat nejen o prosazování objektivních poznatků, ale i o potírání takových jevů, jako je dezinformace, nepochopení, zjednodušování, účelové hledání viníků negativních jevů (např. po některých melioračních opatřeních) a jiná vyjádření matoucí veřejnost.

V našich oborech můžeme nejen navazovat na ověřené výsledky, ale jsme schopni předvídat i očekávané trendy a jejich důsledky, počínaje vlivem rostoucí rozkolísanosti vodního režimu v globálním i místním měřítku. I proto se tentokrát zvlášť pokoušíme upozornit na soustavné zpracovávání průkazných materiálů o klimatických změnách, v prvním případě díky zprostředkování a pomoci z ČHMÚ.

Je potěšitelné, že všechny složky pro které připravujeme Informační listy, tj. oba odbory ČAZV, ČV ICID i ČPS, rozvíjejí svoji činnost a plánují řadu akcí i v druhé polovině letošního roku. Radost můžeme mít i z mladé vědecké generace, která se hlásí o slovo úspěšnou obhajobou svých disertačních i habilitačních prací.

S pozdravem

redakční rada

Klimatické změny – Fyzikální základ

(ze shrnutí pro politické představitele)

ÚVOD

Příspěvek Pracovní skupiny I ke Čtvrté hodnotící zprávě Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) popisuje pokrok v porozumění přirozeným a člověkem způsobeným příčinám změn klimatu, pozorované klimatické změny, klimatické procesy a odhady možných změn klimatu v budoucnosti. Vychází z předcházejících hodnotících zpráv IPCC a zohledňuje nové poznatky z posledních šesti let výzkumu. Vědecký pokrok od vydání 3. hodnotící zprávy je založen na velkém množství nových a komplexnějších dat, sofistikovanějších analýzách dat, zlepšeném chápání procesů a jejich modelových simulací a rozsáhlejším zkoumání rozsahu nejistot.

PŘIROZENÉ A ČLOVĚKEM VYVOLANÉ HYBNÉ FAKTORY ZMĚNY KLIMATU

Změny množství skleníkových plynů a aerosolů v atmosféře, slunečního záření a vlastností zemského povrchu mění energetickou bilanci klimatického systému. Tyto změny se vyjadřují pomocí radiačního působení, které se používá k porovnání úrovně dopadu lidských a přirozených faktorů na vlivy způsobující oteplování či ochlazování globálního klimatu. Díky novým poznatkům a souvisejícímu modelování skleníkových plynů, sluneční aktivity, vlastností zemského povrchu a některých aspektů aerosolů, se od vydání 3. hodnotící zprávy zlepšily kvantitativní odhady radiačního působení.

Globální koncentrace oxidu uhličitého, metanu a oxidu dusného v atmosféře se od roku 1750 následkem lidské činnosti výrazně zvýšily a nyní jsou mnohem vyšší než hodnoty z preindustriální doby stanovené na základě vzorků odebraných z nitra ledovců starých mnoho tisíc let. Globální navýšení koncentrace oxidu uhličitého je zaviněno především používáním fosilních paliv a změnami využití půdy, zatímco koncentrace metanu a oxidu dusného rostou hlavně v důsledku zemědělské činnosti.

- Oxid uhličitý je nejdůležitějším antropogenním skleníkovým plynem. Hodnota globální koncentrace oxidu uhličitého v atmosféře se zvýšila z přibližně 280 ppm v preindustriálním období na 379 ppm³ v roce 2005. Koncentrace oxidu uhličitého v atmosféře v roce 2005 vysoce převýšila přirozený rozsah hodnot za posledních 650 000 let (180 až 300 ppm), stanovený z ledovcových vrtů. Roční růst koncentrace oxidu uhličitého za posledních deset let (průměr za období 1995 – 2005: 1,9 ppm za rok) byl rychlejší než kdykoli od počátku soustavných přímých atmosférických měření (průměr za období 1960 – 2005: 1,4 ppm za rok), ačkoli míra růstu vykazuje určitou meziroční variabilitu.
- Hlavním zdrojem rostoucí koncentrace oxidu uhličitého od preindustriální éry je používání fosilních paliv, dalším důležitým přispívajícím faktorem, ač v menší míře, je změna využívání půdy. Roční emise fosilního oxidu uhličitého se zvýšily z průměrných 6,4 [6,0 až 6,8] GtC (23,5 [22,0 až 25,0] GtCO₂) za rok v 90. letech 20. století na 7,2 [6,9 až 7,5] GtC (26,4 [25,3 až 27,5] GtCO₂) za rok v letech 2000 – 2005 (údaje z let 2004 a 2005 jsou

předběžné odhady). Emise oxidu uhličitého spojené se změnou využívání půdy se v průběhu 90. let 20. století odhadují na 1,6 [0,5 až 2,7] GtC (5,9 [1,8 až 9,9] GtCO₂) za rok, ačkoli je v těchto odhadech velká míra nejistoty.

- Globální koncentrace metanu v atmosféře se zvýšila z přibližně 715 ppb v preindustriální době na 1732 ppb na počátku 90. let 20. století a v roce 2005 dosáhla již 1774 ppb. Koncentrace metanu v atmosféře v roce 2005 vysoce převýšila přirozený rozsah hodnot za posledních 650 000 let (320 až 790 ppb), stanovený z ledovcových vrtů. Roční rychlost růstu se od počátku 90. let 20. století snížila, což odpovídá téměř konstantním hodnotám celkových emisí.
- Globální koncentrace oxidu dusného se zvýšila z přibližně 270 ppb v preindustriální době na 319 ppb v roce 2005. Rychlost růstu je od roku 1980 téměř konstantní. Více než třetina všech emisí oxidu dusného je antropogenního původu a z velké části důsledkem zemědělské činnosti.

Od vydání 3. hodnotící zprávy se zlepšilo chápání antropogenních vlivů přispívajících k oteplování a ochlazování klimatu, což vede k *velmi vysoké jistotě*, že globálně zprůměrnovaný čistý vliv lidské činnosti od roku 1750 způsobil oteplování spolu s radiačním působením v hodnotě +1,6 [+0,6 až +2,4] W m⁻².

- Kombinované radiační působení zapříčiněné zvýšením koncentrací oxidu uhličitého, metanu a oxidu dusného je +2,30 [+2,07 až +2,53] W m⁻² a je *velmi pravděpodobné*, že rychlost nárůstu během průmyslové éry je za více než 10 000 let bezprecedentní. Radiační působení oxidu uhličitého vzrostlo od roku 1995 do roku 2005 o 20%, což je největší změna za desetiletí v posledních nejméně 200 letech.
- Antropogenní aerosolové příspěvky (především sírany, organický uhlík, saze, dusičnany a prach) dohromady způsobují ochlazování s celkovým přímým radiačním působením v hodnotě -0,5 [-0,9 až -0,1] W m⁻² a nepřímým radiačním působením albedo oblaků v hodnotě -0,7 [-1,8 až -0,3] W m⁻². Tato působení jsou nyní lépe chápána než v době publikace dřívější zprávy díky kvalitnějším satelitním, pozemním a *in situ* měřením a komplexnějšímu využití modelů, přesto však zůstávají dominantní nejistotou radiačního působení. Aerosoly také ovlivňují výskyt oblačnosti a srážky.
- Důležité antropogenní faktory, které přispívají k radiačnímu působení, pocházejí z několika dalších zdrojů. Změny troposférického ozonu způsobené emisemi chemických látek formujících ozon (oxidy dusíku, oxid uhelnatý a uhlovodíky) přispívají +0,35 [+0,25 až +0,65] W m⁻². Přímé radiační působení způsobené změnami halogenovaných uhlovodíků je +0,34 [+0,31 až +0,37] W m⁻². Změny albeda zemského povrchu v důsledku změn půdního pokryvu a ukládáním částic sazí na povrch sněhu vyvolávají radiační působení v hodnotách -0,2 [-0,4 až 0,0] a +0,1 [0,0 až +0,2] W m⁻².
- Odhaduje se, že změny intenzity slunečního záření od roku 1750 vyvolaly radiační působení v hodnotě +0,12 [+0,06 až +0,30] W m⁻², což je méně než polovina hodnoty odhadované v dřívější zprávě.

PŘÍMÁ POZOROVÁNÍ SOUČASNÝCH KLIMATICKÝCH ZMĚN

Od vydání dřívější zprávy se naše chápání změn klimatu v prostoru a čase posunulo díky rozšířeným a kvalitnějším souborům dat a jejich analýzy, širšímu geografickému pokrytí, lepšímu chápání nejistot a větší rozmanitosti měření. Od 60. let 20. století jsou k dispozici stále komplexnější pozorování ledovců a sněhové pokrývky a přibližně od minulého desetiletí také pozorování hladiny moří a ledových příkrovů. Pro některé oblasti zůstává nicméně rozsah údajů stále omezený.

Jak jasně vyplývá z pozorování nárůstu průměrných globálních teplot vzduchu a oceánů, rozsáhlého tání sněhu a ledu a zvyšování průměrné výšky hladiny moře, klimatický systém se nepochybně otepluje.

- Lineární trend oteplování za posledních 50 let (0,13 [0,10 až 0,16] °C za desetiletí) je téměř dvojnásobný ve srovnání s trendem za posledních sto let. Celkový nárůst teploty mezi obdobími 1850 – 1899 a 2001 – 2005 je 0,76 [0,57 až 0,95] °C. Projevy tepelného ostrova ve městech existují, ale jen lokálně a mají na tyto hodnoty zanedbatelný vliv (méně než 0,006 °C za desetiletí nad pevninou a nulový nad oceány).

Změny teploty, výšky mořské hladiny a sněhové pokrývky na severní polokouli

- Nové analýzy aerologických a družicových měření teplot spodní a střední troposféry vykazují podobnou míru oteplování jako záznamy povrchové teploty a shodují se ve svých příslušných nejistotách, což z velké části vyrovnává nesrovnalost uvedenou ve zprávě.
- Průměrný obsah vodní páry v atmosféře se přinejmenším od 80. let 20. století zvýšil nad pevninou a oceánem i v horní troposféře. Tento nárůst je v zásadě v souladu s vyšší schopností teplého vzduchu udržet vodní páru.
- Pozorování od roku 1961 ukazují, že průměrná globální teplota oceánů se zvýšila do hloubky minimálně 3000 metrů, a že oceány absorbují více než 80% tepla dodaného do klimatického systému. Toto oteplení způsobuje zvýšení objemu mořské vody a tím přispívá ke zvýšení hladiny moře.
- Horské ledovce a sněhová pokrývky se v průměru zmenšily na obou polokoulích. Rozsáhlý ústup ledovců a ledových čepiček přispěl ke zvýšení hladiny moří (mezi polární čepičky nepočítáme příspěvky pevninských ledovcových štítů Grónska a Antarktidy).
- Od zveřejnění zprávy ukazují nové údaje, že zmenšení ledovcových štítů Grónska a Antarktidy velmi pravděpodobně přispělo ke zvýšení hladiny moří v období let 1993 až 2003. Rychlost odtávání některých ledovcových splazů v Grónsku a v Antarktidě, které odčerpávají led z nitra ledovcových štítů, se zvyšuje. Odpovídající vyšší úbytek objemu ledovcových štítů často následoval po ztenčení, zmenšení či zániku šelfových ledovců či zániku plovoucích ledovcových jazyků. Tyto dynamické úbytky ledu dostatečně vysvětlují většinu čistého úbytku ledu v Antarktidě a přibližně poloviny čistého úbytku objemu ledu v Grónsku. Zbytek úbytku ledu v Grónsku je následek toho, že úbytek způsobený táním převýšil nárůst vyvolaný sněhovými srážkami.

- Průměrná globální hladina moře se v období let 1961 až 2003 zvyšovala průměrnou rychlostí o 1,8 [1,3 až 2,3] mm za rok. V období let 1993 až 2003 byl nárůst rychlejší, asi 3,1 [2,4 až 3,8] mm za rok. Není jisté, zda rychlejší nárůst v období let 1993 – 2003 odráží dekadní variabilitu či dlouhodobější trend. Existuje *vysoká jistota*, že rychlost pozorovaného zvýšení hladiny moří od 19. do 20. století vzrostla. Celkové zvýšení hladiny moří ve 20. století se odhaduje na 0,17 [0,12 až 0,22] m.

V měřítku na kontinentální, regionální i oceánské úrovni bylo pozorováno mnoho dlouhodobých klimatických změn. Patří mezi ně změny arktických teplot a ledu, rozsáhlé změny srážkových úhrnů, slanosti oceánů, atmosférické cirkulace a aspektů extrémních povětrnostních jevů, jako jsou sucha, intenzivní srážky, vlny veder a intenzit tropických cyklón.

- V množství srážek byly v mnoha velkých oblastech zaznamenány období let 1900 až 2005 dlouhodobé trendy. Významný nárůst srážek byl pozorován ve východních částech Severní a Jižní Ameriky, severní Evropy a severní a střední Asie. Pokles srážek byl pozorován v oblasti Sahelu, v oblastech Středozemního moře, v jižní Africe a v částech jižní Asie. Srážky jsou prostorově a časově vysoce proměnlivé a údaje z některých oblastí jsou omezené. U jiných hodnocených oblastí nebyly dlouhodobé trendy pozorovány.
- Pokles salinity ve vodách středních a vyšších zeměpisných šířek a současný nárůst salinity ve vodách nízkých zeměpisných šířek indikují změny ve srážkách a výparu nad oceány.
- Od 60. let 20. století zesílily na obou polokoulích západní větry ve středních zeměpisných šířkách.
- Od 70. let 20. století byla pozorována intenzivnější a delší sucha na větších územích, především v tropech a subtropích. Ke změnám ve výskytu sucha přispívá intenzivnější vysychání spojené s vyššími teplotami a menšími srážkami. Se suchy souvisejí také změny povrchové teploty oceánů, změny atmosférické cirkulace a ubývání sněhové masy a sněhové pokrývky.
- Frekvence výskytu intenzivních srážek se nad většinou pevninských oblastí zvýšila, což je v souladu s oteplováním a pozorovaným zvýšením koncentrace vodních par v atmosféře.
- Za posledních 50 let byly pozorovány rozsáhlé změny extrémních teplot. Četnost chladných dnů, chladných nocí a mrazů klesla, zatímco počet horkých dnů, horkých nocí a vln veder stoupl.

Pracovní skupina IPCC – WMO, UNEP – Paříž 2007
www.ipecc.ch

Autoři návrhu:

Richard Alley, Terje Berntsen, Nathaniel L. Bindoff, Zhenlin Chen, Amnat Chidthaisong, Pierre Friedlingstein, Jonathan Gregory, Gabriele Hegerl, Martin Heimann, Bruce Hewitson, Brian Hoskins, Fortunat Joos, Jean Jouzel, Vladimir Kattsov, Ulrike Lohmann, Martin Manning, Taroh Matsuno, Mario Molina, Neville Nicholls, Jonathan Overpeck, Dahe Qin, Graciela Raga, Venkatachalam Ramaswamy, Jiawen Ren, Matilde Rusticucci, Susan Solomon, Richard Somerville, Thomas F. Stocker, Peter Stott, Ronald J. Stouffer, Penny Whetton, Richard A. Wood, David Watt

Klima lesa

Diskuse o podnebí je v posledních měsících velmi živá, hlavně k problematice globálního oteplování. Bohužel toto velmi zajímavé a mimořádně důležité téma je poznamenáváno emocemi a mnohdy až zcela chybnými argumenty. Určitě protikladem této situace byl průběh mezinárodní konference „Klima lesa“, kterou ve dnech 11. a 12. dubna 2007 pořádal Ústav tvorby a ochrany krajiny LDF MZLU a Česká bioklimatologická společnost ve spolupráci s dalšími organizacemi, tedy i za přispění členů našeho odboru. Ve velice dělném průběhu konference byla věnována pozornost takřka všem okruhům tématu.

Místem konání konference bylo malebné prostředí Křtin, zajímavé i z pohledu tématu konference. Jednání probíhala na zámku Školního lesního podniku Masarykův les Křtiny, jehož pracovníci vytvořili pro účastníky velmi příjemné a milé prostředí.

Jednání konference se 74 účastníky začalo slavnostním zahájením 11. 4. 2007 ve 13.00 hodin. Úvodní slovo přednesl náměstek ministra životního prostředí RNDr. František Pojer, který poukázal na význam lesa ve vztahu k životnímu prostředí a zmínil se o záměrech ministerstva v oblasti výzkumu. Dále přednesli stručná vystoupení zástupci pořadající lesnické a dřevařské fakulty MZLU, České a Slovenské bioklimatologické společnosti, Školního lesního podniku a dalších organizací.

Odborná část jednání byla rozdělena do odborných sekcí. V první z nich, v sekci „Les a podnebí“, bylo předneseno devět příspěvků zaměřených hlavně na podmínky a dynamiku podnebí. V jednotlivých přednáškách autoři podrobně analyzovali podmínky teplotní a vlhkostní, variabilitu a dlouhodobý vývoj sněhové pokrývky, evapotranspirace v různých ekosystémech, indexy sucha a využití relativní evapotranspirace. Bohatá diskuse byla k výsledkům zvyšování teplot vzduchu podle měření v pražském Klementinu, kde je nutné brát v úvahu ovlivnění tepelným ostrovem Prahy. Uváděny byly též výsledky biometeorologického monitoringu.

Klimatické podmínky v prostředí lesa byly hodnoceny v sedmi příspěvcích v sekci „Mikroklima lesních porostů“. Byly předneseny výsledky studia radiačního režimu, dynamiky teplot vzduchu a vlhkosti vzduchu pralesních smrkových porostů. Dále byly příspěvky zaměřeny na oběh vody v lese. Pozornost byla věnována jednak evapotranspiraci mladého smrkového a bukového porostu, ale také jeho vlivu na ukládání a intenzitu tání v zimním období 2005/2006.

Působení lesa na své okolí, respektive na krajinu, hodnotily příspěvky v sekci „Funkce lesa a vliv lesa na krajinu“. Hlavní pozornost přednášejících byla zaměřena na dva okruhy, a to na hodnocení újmy na funkcích lesů ekosystému horských smrčín v důsledku trvalého odlesnění a význam zalesňování nelesních půd na straně jedné a na ochranné lesní pásy v krajině včetně jejich vlivu na proudění vzduchu.

Jedním z významných dopadů podnebí v krajině jsou fenologické projevy. Na jejich popis a analýzu bylo zaměřeno osm příspěvků v rámci sekce „Fenologie lesních rostlin“. Uvedeny byly výsledky ze sledování

fenologických a růstových fází v bukovém porostu, dále mladého smrkového porostu v oblasti Dražanské vrchoviny. Porovnány byly růstové podmínky v PLO 35 Jihomoravské úvaly, PLO 34 Hornomoravský úval a PLO 17 Polabí. Slovenští kolegové ze zvolenské Technické univerzity uvedli vyhodnocení fenologických fází olše lepkavé (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.) v závislosti na efektivních teplotách vzduchu. Novým pohledem ve fenologických měřeních je využití digitální kamery pro monitoring fenologických fází, které je ověřováno na agroklimatologické observatoři Českého hydrometeorologického ústavu v Doksanech. V dalším příspěvku byly předneseny výsledky ze šesti let fenologických pozorování na mezinárodní fenologické zahrádce.

Mimo přednášky byla součástí konference i posterová sekce, kde byly uvedeny výsledky, např. hydricko-vodohospodářské funkce lesa a jeho aplikace v CHKO Český les, hodnocení odtokových poměrů v zalesněných povodích studia, újmy způsobené větrnou kalamitou na sociálně-rekreační a zdravotně-hygienické funkci lesa v NP Vysoké Tatry. Další postery byly věnovány problematice radiační bilance vysokých porostů, charakteristice teplot vybraných složek biotopu cyklámenu tatranského, analýze fenofáze květu lísky (*Corylus avellana* L.) či nástupu květu konvalinky (*Convallaria majalis* L.). Velkou pozornost vzbudila analýza vlivu změny klimatu na zastoupení čeledi Coleoptera v dubovo-hrabovém lese v Bábu u Nitry.

Ve spolupráci s AOPK ČR - Správou CHKO Moravský kras a SJ ČR - Správou jeskyní Moravského krasu byla pro účastníky konference zajištěna návštěva Punkevních jeskyní spojená s prohlídkou Skalního mlýna a Pustého žlebu zaměřená na vegetaci inverzního kaňonu. Při zpáteční cestě do Křtin se účastníci ještě podívali do vstupní části jeskyně Býčí skála, která je známá archeologickým nálezem "pohřbu velmože halštatské kultury". Díky výborným doprovodným výkladům pracovníků Správy CHKO Moravský kras byla exkurze praktickým doplněním konference o vlivy lesa na prostředí, příklady vhodného hospodaření v lesích a propojení na turistiku.

V závěrech konference bylo poukázáno na komplexní význam lesa pro člověka, na možnosti jeho pěstování i v souvislosti s vlivy možné změny klimatu, na nutnost rozvíjet studie mikroklimatu lesního prostředí, protože les sehrává v naší krajině nezastupitelnou roli. Účastníci konference hodnotili kladně její odbornou, ale i společenskou úroveň. Určitě k tomu přispělo, že v konferenčních materiálech byl sborník abstraktů v angličtině a CD, na kterém byly uvedeny všechny příspěvky v plném rozsahu.

Jaroslav Rožnovský

Vývoj lesních půd po snížení kyselých depozic

Na výzkumných plochách VÚLHM, v.v.i. se sledováním depozice látek ve srážkové vodě byly zjišťovány i základní chemické vlastnosti půd na počátku devadesátých let a na konci devadesátých let (i po roce 2000).

Je to období výrazného poklesu depozice sloučenin síry (SO_4^{2-}), fluoridů, chloridů a vodíkových iontů především v podkorunových srážkách pod porosty smrku. Nižší poklesy proběhly u sloučenin dusíku. Na konci devadesátých let se výrazně snížily spady Ca, Mg a dalších prvků přinášejících prachem a popelem. To vyvolalo i zvyšování kyselosti srážek, především srážek zachycovaných na volné ploše nebo v porostech listnáčů.

Podle půdních analýz probíhalo v půdě výzkumných ploch nadále snižování zásoby výměnných kationtů Ca, Mg a K ve svrchní části rhizosféry u kambizemí a i v hlubší části rhizosféry u podzolů a kryptopodzolů. Nízké zásoby kationtů v půdních profilech podzolů a kryptopodzolů a v povrchových horizontech dystričních kambizemí odpovídají nízkému stupni nasycení jejich sorpčního komplexu ($V < 10\%$).

V humusových horizontech O a organominerálních horizontech (A) půd nižších vegetačních stupňů se zásoba výměnných kationtů spíše zvyšovala a současně i nasycení sorpčního komplexu. U luvických kambizemí proběhl nárůst zásoby bazických kationtů v hloubce od čtyřiceti cm a u dystričních kambizemí ve větší hloubce.

Zásadní vliv na vývoj chemismu půdy má chemismus půdního substrátu. Nejnižší pH a zásobu výměnných kationtů má humusový podzol na Vojířově, vzniklý na eolickém písku. Nejvyšší hodnoty pH a zásoby kationtů má kambizem luvická na Třebotově, která se vyvinula na vápenci s překryvem spraše.

Ztráty kationtů Ca, K a Mg ve svrchní části rhizosféry sledovaných půd jsou způsobovány nutričními nároky přírůstavých lesních porostů. Přispívá k tomu i jejich snížený spad. V horských oblastech (Krušné hory, Orlické hory) s vysokou depozicí sloučenin dusíku převyšují ztráty nitrátů s odtékající vodou jejich spad. Zdrojem nitrátů jsou amonné ionty. Při procesu nitrifikace se do půdního prostředí uvolňují protony (H^+), jejich produkce překračuje spad protonů se srážkami. Vymývání NO_3^- z půdy způsobuje i odnos kationtů. V půdách kde se vytvořila zóna akumulace kationtů a fosforu v hlubší části profilu je zapotřebí při obnově a výchově porostů preferovat dřeviny s hlubším kořenovým systémem, který může tyto prvky odčerpávat a získávat i kationty uvolňované při zvětrávání primárních minerálů.

Václav Lochman

Z diskuse na zasedání OVH ČAZV

Po dopoledním zasedání pléna ČAZV, které se uskutečnilo dne 12. března 2007, bylo odpoledne svoláno také zasedání Odboru vodního hospodářství, které vedl předseda odboru prof. Miloslav Janeček, DrSc. Tohoto zasedání se zúčastnili přítomní členové odboru z 11 organizací. V programu jednání zazněla diskuse, která navázala jednak na Zprávu o činnosti Odboru vodního hospodářství za rok 2006 a také na dopolední diskusi pléna ČAZV. Do živé diskuse se zapojila většina přítomných. Byly diskutovány zejména následující otázky a problémy:

- Hodnocení činností ústavů má zřejmě několik slabších míst. Především by bylo vhodné, rozlišovat ústavy dle charakteru výzkumu. Zvláště by měl být hodnocen základní výzkum a zvláště aplikovaný výzkum. Jak bude hodnocena jiná a ostatní činnost ústavů? Není určitě správné hodnocení dosažených výsledků a potažmo ústavů převážně podle počtu odborných článků a publikací, resp. zda-li ten či onen odborný nebo populární časopis má či nemá „impaktní charakter“ tam, kde zemědělský výzkum poskytuje tradičně své výsledky pro určitou výrobní oblast či region. Výsledky mohou být produktivní a účelné, ale často nedosáhnou věhlasu, protože nejsou určeny k vystavení ve skříni „slávy světových výsledků“, ale slouží ke zlepšení zemědělského provozu, či k ochraně základních zdrojů. Ostatně odborných a vědeckých časopisů, které mají „impakt“, není v Čechách dostatek. Některé odborné časopisy jsou velmi kvalitní a přitom na svůj „impakt“ teprve čekají (např. Soil and Water Research). Jsme relativně malý stát, a připusťme, že jde o oborový výzkum pod praporem zemědělství, které prodělává svá těžká léta, v nichž je další rozvoj neblaze ovlivňován silným přílivem potravin z ostatních evropských států.

- Odborné a vědecké články, texty a knihy jsou dnes publikovány převážně ve světových jazycích, přičemž převládá jazyk anglický. Některá původní díla a práce z ekonomických důvodů vycházejí již jen v anglické verzi. České znění je Popelkou, a proto se dá v blízké budoucnosti očekávat, že česká terminologie bude za anglickou pokulhávat až nakonec skončí v lepším případě někde na chvostu peletonu. Autoři nejsou zainteresováni na české terminologii a tak se některé vědní obory ocitají se svými českými termíny a definicemi na vedlejší koleji. Nakonec si doma nebudeme rozumět. Mnohé převzaté termíny z anglického jazyka nejsou správné, nelze je správně skloňovat apod. S podobnými problémy se ovšem musí vyrovnávat i další, především menší státy Evropy.

- Další diskutovaná otázka, souvisí s aktuální přeměnou vědecko-výzkumné základny na VÚ typu Veřejné výzkumné instituce (V.v.i.). Transformace či přeměna se odvíjí podle zákona 341/2005, který kromě zřízení nové instituce a vymezení podmínek pro její existenci také nezapomíná na tvorbu zdrojů rozpočtu. Otázka se dotýká nových výzkumných záměrů (dále jen VZ). Zákon hned v několika člancích a paragrafech definuje jasně podporu těmto VZ. Např. v článku (2) § 22 odst. a, který se týká přímo rozpočtu, odstavec a) říká, že finanční zdroje V.v.i. jsou získávány zejména z podpory výzkumných záměrů nebo projektů výzkumu a vývoje. Lze si to uvedené „nebo“ vysvětlit jako dvě možnosti? Zajisté při určité skepsi, která je jinak ve výzkumu zdravá a žádoucí,

si můžeme vysvětlit toto „nebo“ jako jednu z možností. Abychom to nebo podtrhli, řekněme rovnou, že pokud by VZ nebyly alespoň v nějaké podobě na přechodnou dobu přiděleny, pak by jednotlivým institucím byla ušetřena rána pod pás, kterou by nemusely ustát. Současný finanční objem VZ např. u VÚMOP V.v.i. tvoří téměř třetinu rozpočtu instituce. Finanční deficit, který vznikne v době po ukončení současného VZ, ale ani objem výzkumných prací, by nebylo reálné řešit jinak než tím, co zákon stanoví jako alternativní možnost slůvkem nebo. Situace se nyní ještě zhoršila tím, že v poslední veřejné soutěži NAZV bylo přiděleno jen velmi málo projektů, v podstatě jen každý šestý projekt, přičemž projekty nebyly oponenty ani příslušnou komisí hodnoceny negativně. Je tedy určitým paradoxem, že v době, v níž bylo třeba získat projekty, projekty nebyly získány, a to nejspíše z finančních důvodů. Je jasné, že o výzkumné záměry je nutno se ucházet. Je nezbytné a pro ústavy sebezáchovné, předložit kvalitní návrhy VZ, které by současně v přechodném období přeměny ústavů také zemědělský výzkum stabilizovaly.

- Diskuse se dotkla také i nedávno zamítnutého návrhu, který zahrnoval územní ochranu lokalit, kde by mohly být vodní nádrže (VN) umístěny. Návrh byl součástí Plánu hlavních povodí (PHP) a měl do budoucna ochránit potenciální plochy pro případnou výstavbu VN, včetně poldrů. Dodejme, že plán ochrany území, při respektování zásadní zvláštnosti, kterou pro hydrologii a vodohospodářský management hraje morfologie terénu v povodí, včetně hydrogeologických podmínek, je pozitivní. Mimochodem PHP umožňoval i zesílení ochrany ostatních přírodních zdrojů. Je však otázka jak kvalitně byl připraven a zdůvodněn. Předseda seznámil přítomné s Otevřeným stanoviskem akademických a univerzitních pracovníků k návrhu Plánu hlavních povodí České republiky. Je pravda, že vodní hospodářství má ve spojení se zemědělstvím možnost ovlivňovat odtok v celém povodí řadou dílčích biotechnických a „měkkých“ opatření. Ovšem i to stojí nejen finance, ale především zvýšenou péčí o krajinu. Naši předchůdci, staří sedláci, věděli, kde odtoku vody napomoci a naopak, kde odtok trochu přibrzdit. Zčásti to umožňuje i téměř zázračná schopnost půdy jímat vodu, tj. půdní retence. Zdá se, že by bylo vhodné upravit i vodní zákon (254/2001 Sb., v plném znění), tak, aby bylo možno tato měkká opatření v povodích realizovat.

Otázek, které prošly sítím diskuse bylo dost, ne na každou však byla, v relativně krátkém čase a úzkém kruhu přítomných členů odboru, nalezena odpověď. Proto je nutné, aby se těmito vážnými otázkami intenzivně zabývala jak ČAZV, tak další orgány ministerstva zemědělství. Stále si totiž musíme uvědomovat, že aplikovaný zemědělský výzkum má řadu specifik, která jej odlišují od celé šíře základního výzkumu. Odlišnosti nespočívají v tom, že by zemědělský výzkum měl být podporován ad hoc, ale v tom, že výzkum slouží našemu zemědělství, tj. zemědělství, za nimž musíme vidět nejen krajinu, její využití, ochranu a údržbu, specifičnost lokalit a regionů, venkovského prostoru a spektrum půd, ale také zajištění potravinových zdrojů v případné úderu sucha, které ani v této Evropské končině nelze vyloučit.

*Mojmír Soukup,
člen Odboru vodního hospodářství ČAZV*

Z jednání Předsednictva ČAZV

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 9. 1. 2007

Hosté: prof. Ing. František Louda, DrSc. – předseda KV ČAZV
Ing. Blanka Černá, CSc. – vedoucí NAZV

Z programu:

3. Hodnocení vyhlášených soutěží MZe ČR.
4. Příprava nového výzkumného programu MZe po roce 2009.
7. Upřesnění harmonogramu a náplně jednání Předsednictva v roce 2007.
8. Různé.

K bodu 3:

Ředitel Ing. J. Stehlík informoval Předsednictvo, že obě soutěže o cenu ministra zemědělství pro rok 2007 za nejlepší výsledky výzkumu budou vyhlášeny v tisku a na www stránkách MZe a ČAZV. Hodnotitelská komise bude pracovat ve stejném složení jako v roce 2006. Obě soutěže budou vyhodnoceny 3. července 2007.

Veřejná soutěž ve výzkumu a vývoji vyhlášená MZe 1. 11. 2006 v rámci „Programu výzkumu v agrárním sektoru 2007 – 2012“ byla následně dopracována a upravena dle notifikačních podmínek EU. V současnosti probíhá hodnocení návrhů 280 projektů. Na letošní rok (8 měsíců) je přiděleno 49,7 mil. Kč.

K hodnocení této soutěže proběhla diskuse členů Předsednictva, která byla zaměřena na problematiku řešení širších komplexních výzkumných projektů s přínosy vyplývajícími ze synergických efektů vyplývajících z víceoborových pohledů řešení (mezioborové projekty s vyšší přidanou hodnotou). MZe tento záměr sleduje, zatím se však nepodařilo najít cesty k motivaci výzkumných pracovišť uvedené projekty řešit, neboť se jedná o soutěž grantovou a na komplexní řešení jsou zaměřeny především výzkumné záměry. Jednodušší granty a projekty umožňují i účast mladých vědeckých pracovníků.

K bodu 4:

Ředitel Ing. J. Stehlík po úvodním vysvětlení stavu prací na Výzkumném programu agrárního sektoru v letech 2009 – 2014 předal slovo vedoucí NAZV Ing. B. Černé, CSc., která předala členům Předsednictva podkladové materiály k připravovanému programu s tím, že vedle základní informace o členění programu na podprogramy byl členům Předsednictva předán i návrh postupu prací při přípravě a schvalování tohoto programu. Veškeré materiály byly NAZV a tím i MZe označeny jako důvěrné.

Další diskuse se zaměřila na okolnost, že není dobře patrná perspektiva zemědělství po roce 2014, což zatěžuje práci i na výzkumných směrech pro období do roku 2013. Z pohledu doplnění projektu je třeba sledovat i vývoj a cíle výzkumu ve světových pracovištích zemědělského výzkumu.

K bodu 7:

Předsednictvo upřesnilo program svých jednání v roce 2007.

Červen	5. 6.	rozšířené zasedání k problematice živočišné výroby, VÚCHS Rapotín
Červenec	3. 7.	vyhodnocení soutěží ministra zemědělství, ocenění vědeckých prací
Srpen	22. 8.	České Budějovice – Země živitelka (výstava 23.8. - 28.8.2007), předběžný návrh Hluboká, muzeum Obora
Říjen	2.10.	rozšířené zasedání – ochrana půdního fondu v gesci OP a OEŘSI, místo bude upřesněno
Listopad	6.11.	bude upřesněno, pravděpodobně ZVÚ Kroměříž
Prosinec	4.12.	sekretariát ČAZV

V různém:

- Předsednictvo konstatuje, že je třeba sledovat Evropské výzkumné programy s tím, že je aktuální současně vyhodnocovat šance a rizika pro český agrární sektor. Daná studie by měla být podkladem pro současnou i budoucí politiku agrárního sektoru. Těmto otázkám by se mělo věnovat i plénum ČAZV.
- Odbor pedologie navrhl udělení medailí ČAZV: Ing. Elišce Podlešákové, CSc. a Ing. Pavlu Novákovi, CSc. – bronzové medaile, prof. Ing. M. Janečkovi, DrSc. – zlatou medaili.
- Předsednictvo vyzývá všechny členy ke zpracování návrhů na ocenění v roce 2007 (čestné uznání, čestné členství, udělení medailí – bronz, stříbro, zlato).

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 6. 2. 2007

Host: Ing. Josef Vozka – ředitel ÚZPI

Z programu:

3. Hodnocení vyhlášených soutěží MZe ČR.
4. Příprava nového výzkumného programu MZe po roce 2009.
5. Příprava jednání pléna ČAZV.
6. Vydavatelská činnost ČAZV – realizace přijatých opatření k projednání ve VR.

K bodu 3:

Ředitel Ing. J. Stehlík informoval o průběhu vyhlášené soutěže MZe s tím, že probíhá hodnocení projektů oponenty. Uvedl, že pro vysoký podíl projektů na řešení specifických témat je často obtížné najít vhodného oponenta.

K bodu 4:

O stavu prací při přípravě výzkumného programu MZe na období 2009 - 14 informoval doc. F. Kocourek, CSc. Upozornil na stanovení směrů výzkumu a ke každému z nich zařazení dílčích cílů řešení z podkladů předaných z MZe, případně doplnění o vlastní náměty a formulace. Dále uvedl, že ve stávající verzi návrhu se tři programy dělí na vyšší počet směrů, členěných podle oborů z důvodu lepšího rozlišení při zpracování podkladů.

Doc. J. Bouška, CSc. upozornil na okolnost, že stávajících 23 kritérií hodnocení výsledků výzkumu v oboru zemědělství je třeba snížit na nejvýše 5 - 6, podobně jako v jiných oborech. Pro hodnocení je dále třeba využít i materiál Dr. Blažky, který je přístupný na www.vyzkum.cz, metodika hodnocení výzkumu.

K bodu 5:

Na plénu bude členům ČAZV a hostům zasedání distribuováno CD vydané k 80. výročí založení ČAZ s doprovodnými informacemi o institucích zemědělského výzkumu a o vývoji jednotlivých oborů.

K bodu 6:

Prof. M. Janeček, DrSc. informoval Předsednictvo, že jednání Vydavatelské rady je svoláno. Jako host jednání bude pozván i prof. F. Jílek, DrSc. Přítomný ředitel ÚZPI Ing. J. Vozka přislíbil rozeslat návrh k řešení kompetenčních vztahů mezi VR, RR, editory a jednotlivými útvary ÚZPI.

V krátké diskusi k tomuto problému upozornili členové Předsednictva na nutnost takového uspořádání, které bude stimulovat a zajišťovat dosažení předpokládaného výsledku, tj. dalšího zvyšování úrovně a kvality vydávaných časopisů.

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 13. 3. 2007 na ČZU v Praze - Suchdole

Hosté: prof. Ing. František Louda, DrSc. – předseda KV ČAZV
prof. MVDr. Zdeněk Věžník, DrSc. – VÚVeL Brno
Ing. Blanka Černá, CSc. – MZe – NAZV

Z programu:

3. Příprava jednání pléna ČAZV.
4. Příprava nového výzkumného programu MZe po roce 2009.
5. Příprava výročních zpráv o činnosti odborů v roce 2006.
6. Různé.

K bodu 3:

Prof. J. Hron, DrSc. informoval Předsednictvo o stavu příprav na jednání pléna. Ing. Hrubý, CSc. potvrdil, že členové Rady ČAZV odsouhlasili korespondenčně udělení zlatých medailí ČAZV. Současně budou předány i stříbrné medaile, jejichž udělení schválilo Předsednictvo.

Předseda ČAZV předá na plénu medaile těmto členům:

ZLATÉ MEDAILE ČAZV

prof. Ing. Miloslav JANEČEK, DrSc.
prof. Ing. Václav KÚDELA, DrSc.
prof. Ing. Jan POKORNÝ, DrSc.

STRÍBRNÉ MEDAILE ČAZV

Ing. Jiří CELBA, CSc.
doc. Ing. Josef ČEŘOVSKÝ, CSc.
doc. MVDr. Ivan HERZIG, CSc.

prof. Ing. Ivo INGR, DrSc.
prof. Ing. Pavel KOVÁŘ, DrSc.
Ing. Ctibor PERLÍN, CSc.
Ing. Jiří STEHLÍK
Ing. Otakar SYROVÝ, CSc.
prof. Ing. Vladimír TÁBORSKÝ, CSc.
prof. Ing. Karel VINOHRADSKÝ, DrSc., dr.h.c.

K bodu 4:

Ing. J. Stehlík informoval o přípravě vyhlášení výsledků soutěže MZe pro rok 2007. Hodnocení je před dokončením a bude předáno ke schválení vedení MZe. Nová soutěž MZe pro rok 2008 bude vyhlášena počátkem května (3.5.), vyhodnocení soutěže proběhne v září – říjnu tak, aby výsledky soutěže mohly být vyhlášeny v listopadu.

O činnosti pracovní skupiny Předsednictva k přípravě nového rezortního výzkumného programu po roce 2009 informoval doc. F. Kocourek, CSc.

K bodu 5:

Členové Předsednictva by měli pro jednání Rady ČAZV připravit zprávy o činnosti odborů a ev. komisí v roce 2006. Uvedené podklady budou využity pro zprávu o činnosti ČAZV na Radě 15.5.2007 a dále pak i pro zprávu o činnosti pro MZe ČR. Stejně tak bude ve zprávě použit i podklad dodaný z Vydavatelské rady ČAZV a Kontrolního výboru ČAZV.

V různém:

- Prof. J. Hron, DrSc. informoval o tom, že v důsledku organizačních změn na MZe nebude odbor výzkumu dále řídit Ing. J. Stehlík. Prof. J. Hron, DrSc. poděkoval Ing. J. Stehlíkovi za vynikající spolupráci s ČAZV a za posílení postavení vědy a výzkumu v rámci rezortu. Na návrh Předsednictva bude Ing. J. Stehlíkovi předána stříbrná medaile ČAZV.
- Do funkce ředitele odboru výzkumu byl jmenován Ing. Alois Nováček, bývalý místostarosta Velkého Meziříčí, který nastoupí do funkce od 1. 4. 2007. Současně byla na MZe zřízena i funkce náměstka pro vědu a výzkum. Výkonem této funkce byl pověřen Ing. Karel Tureček.
- Ze sekretariátu ČAZV jsou postupně rozesílány dekrety členům redakčních rad a poděkování členům, kteří již nebudou v RR pracovat.
- Předsednictvo schválilo seznam členů, kteří na zasedání Rady ČAZV obdrží bronzové medaile ČAZV. Případné nové další návrhy je třeba podat před zasedáním Rady ČAZV dne 15.5.2007.

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 3. 4. 2007

Hosté: prof. Ing. Jiří Balík, CSc. – ČZU Praha
Ing. V. Malík, Ph.D. – ředitel ČZU ŠLP Kostelec n. Č. I.

Z programu:

3. Příprava jednání Rady ČAZV – zprávy z odborů a komisí.

4. Schválení návrhu nového výzkumného programu MZe po roce 2009.
5. Různé.

Jednání zahájil místopředseda ČAZV prof. Ing. Miloslav Janeček, DrSc.

Členům Předsednictva se představil nově jmenovaný ředitel odboru výzkumu a vzdělávání MZe Ing. A. Nováček, který se současně se jmenováním stal z titulu této funkce i členem Předsednictva ČAZV. Ředitel Ing. A. Nováček zdůraznil, že učiní vše, co bude v jeho silách, aby byl výzkum řádně organizačně i institucionálně zajištěn, a to včetně financování i investičními prostředky.

K bodu 3:

Ve věci přípravy jednání Rady ČAZV informoval Ing. Hrubý, CSc., že tato probíhá jako každoročně přípravou zpráv o činnosti odborů a všech dalších orgánů ČAZV, tj. Předsednictva, Kontrolního výboru a Vydavatelské rady. Stejně tak je připraven rozpočet na rok 2007 a čerpání v roce 2006. Kontroly hospodaření proběhly bez výhrad.

Usnesení z jednání Rady ČAZV v roce 2006 bylo v podstatě naplňováno. Seminář k záborům kvalitní zemědělské půdy pro výstavbu jak bytů, tak i průmyslových komplexů je připravován Odborem pedologie na podzim t.r. Při přípravě semináře budou využity i praktické zkušenosti se SR.

Předsednictvo schválilo ocenění členů na zasedání Rady ČAZV:

BRONZOVÉ MEDAILE

Ing. Pavel NOVÁK, CSc. – OP
Ing. Eliška PODLEŠÁKOVÁ, CSc. – OP
Ing. Jiří VÁŠA, DrSc. – OVH

K bodu 4:

Doc. F. Kocourek, CSc. seznámil přítomné se stavem prací na novém programu výzkumu 2009 – 2014. Přednesl termíny dokončení návrhu Pracovní skupiny Předsednictva a termíny předání konečné verze Ministerstvu zemědělství ČR k projednání na Operativní poradě ministra.

V různém:

- Ing.V. Hrubý, CSc. informoval Předsednictvo o přestěhování zasedací místnosti sekretariátu do 4. patra, m.č. 413 (bývalé tiskové středisko MZe). Do této místnosti byl přestěhován i majetek ČAZV z místnosti předsedy ČAZV a Předsednictva. Místnost č. 265 žádalo MZe okamžitě uvolnit z důvodu potřeby rozšíření počtu pracovníků MZe pro budoucí předsednictví ČR v EU.

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 15. 5. 2007 v ÚZPI, Slezská 7, Praha 2

Z programu:

3. Informace o vyhlášených soutěžích MZe ČR.
4. Příprava nového rezortního programu výzkumu 2009 – 2014.
7. Různé

K bodu 3:

Vyhlášené soutěže výzkumu probíhají dle harmonogramu. Příprava nového programu na roky 2009 – 2014 bude projednána v bodě 4. Obě vyhlášené soutěže o ceny ministra zemědělství budou vyhodnoceny v souladu se stanovenými podmínkami, a to přes nízký počet přihlášených návrhů.

K bodu 4:

Doc. F. Kocourek, CSc. informoval Předsednictvo o zpracování návrhu Programu výzkumu pro roky 2009 – 2014. Harmonogram byl zkrácen o 14 dní a materiál byl MZe předán se zapracovanými připomínkami členů Předsednictva v podstatně vyšší kvalitě, než byl připraven před připomínkováním.

Současně doc. Kocourek, CSc. poděkoval za pracovní skupinu všem členům Předsednictva, kteří se na dopracování návrhu aktivně podíleli. Vzhledem k tomu, že materiál je dále připomínkován na MZe, je stále možnost jej upravovat dle aktuální situace.

V otázce hodnocení předpokládaných výsledků a přínosů projektů byla vznesena připomínka k obtížnému stanovení výsledného „počtu“ metodik a patentů. Tuto formulaci ČAZV do materiálu neuváděla, ale byla doplněna NAZV. Členové Předsednictva upozornili i na případné sankce při nesplnění „počtu“ metodik a patentů.

Předsednictvo dále konstatovalo, že je třeba porovnat programy tohoto návrhu na roky 2009 – 2014 s programy NP III, a přitom předejít duplicitám. Do zpracování NP III je zapojen doc. Doucha, CSc. a Ing. Vavreinová, CSc. Z tohoto důvodu je třeba z TC AV ČR vyžádat poslední verzi tohoto programu a všechny programy porovnat s ohledem na možné duplicity.

V různém:

- Předsednictvo doporučuje věnovat se podmínkám vyhlášených soutěží ministra zemědělství tak, aby byly odstraněny administrativní překážky a nejasnosti (např. autorství a spoluautorství). Úprava pravidel by měla zvýšit i atraktivitu soutěží.
- OLH zpracovává materiál ke stavu českých lesů, který bude reagovat na vystoupení prof. Čecha na plénu ČAZV dne 13.3.2007.

Rámcová směrnice pro ochranu půdy EU – současný stav projednávání

Po schválení Tematické strategie ochrany půdy EU Evropským parlamentem na podzim roku 2006 začal intenzivně probíhat proces projednávání a připomínkování „Návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o zřízení rámce pro ochranu půdy a o změně směrnice 2004/35/ES“ (zkráceně Rámcová směrnice pro ochranu půdy – Soil Framework Directive, dále SFD).

22. září 2006 byl Evropskou komisí předložen soubor dokumentů k ochraně půdy obsahující vlastní návrh SFD a Hodnocení dopadů Tematické strategie ochrany půdy. Po presentaci následovaly diskuse k materiálům na úrovni

A. pracovních skupin Rady EU

- 26. září 2006: Presentace Tematické strategie a návrhu SFD Evropskou komisí
- 12. ledna 2007: Presentace hodnocení dopadů (Impact assessment) Evropskou komisí
- 30. ledna 2007: Diskuse o hodnocení dopadů a formulace zásadních otázek pro Radu ministrů životního prostředí

B. na politické úrovni: výbory ministrů, parlamentní výbory, výbory pro regiony

Podrobné projednávání jednotlivých článků SFD bylo zahájeno v rámci expertních pracovních skupin Rady 22. března 2007. Druhé jednání proběhlo 24. května, třetí jednání proběhne 18. června. Všechna tři jednání jsou vedena pod německým předsednictvím.

Další projednávání SFD probíhají na úrovni Evropského parlamentu s těmito současnými výsledky:

Výbor pro životní prostředí: prozatím nepředložil výslednou zprávu, hlasování je plánováno na 16 -17 července 2007.

Zemědělský výbor: Vydány předběžné zprávy o projednávání, prozatím spíše negativní, hlasování je plánováno na červen 2007.

Výbor pro průmysl: Návrh SFD prozatím schvalován s předložením množství připomínek

Hlasování o SFD je plánováno na plenární zasedání v září 2007.

V rámci projednávání SFD proběhly dva mezinárodní workshopy:

- 25. dubna 2007 v Hanoveru: diskuse o identifikaci rizikových oblastí
- 10 - 11. května v Tucznu: Diskuse o biodiverzitě

Přestože se prozatím předpokládá schválení SFD, některé státy ji považují za problematickou. K hlavním kritickým bodům patří:

- Pro rámcovou směrnici obsahují některé články příliš detailní nařízení
- Nejasná formulace některých článků z hlediska jejich výkonu
- Předpoklad vysokých nákladů na administrativní úkony
- Opatření již přijatá na úrovni některých členských států mohou být v kolizi s požadavky SFD.

Milan Sáňka

Aktuality z činnosti ČV ICID

Začátek roku 2007 byl ve znamení akcelerace aktivit Českého výboru, navazujících na předchozí úspěšný rok. Selekcí prakticky nepřetržitého toku informací z ústředí ICIDu a jejich transfer členům exekutivy zajišťuje spolehlivě sekretář (Ing. R. Muzikář, CSc.) a prostřednictvím webového portálu jsou pak některé předkládány i dalším členům a zájemcům o činnost ČV. Na zasedání exekutivy 30. března byly formulovány hlavní strategické cíle, týkající se odborných aktivit, hospodářských činností, propagace, rozvoje knihovnických služeb i výzev, směřujících na členskou základnu. Za účelem efektivnější komunikace se členy ČV byla v květnu zahájena korespondenční akce s cílem aktualizace evidence členů formou rozeslaných dotazníků.

Členové exekutivy doporučili a zorganizovali pravidelné rozesílání časopisu Irrigation and Drainage (vydavatelství Wiley InterScience) vybraným knihovnám: Praha (VÚMOP, ČVUT, ČZU, ÚZPI, VÚV TGM, MZe), Brno (MZLU, VUT), Č. Budějovice (Univerzita), Ústí n.L.(UJEP), Ostrava (Univerzita). Elektronická verze periodika je přístupná členům ČV na základě individuální registrace (podrobnosti jsou na webových stránkách). Publikace, archivované v knihovně ČV ICIDu, lze zapůjčit podle nově schváleného výpůjčního řádu (podrobnosti na www.hydropmeliorace.cz/CVICID/ v sekci Knihovna).

Členové ČV se podílí na přípravě příspěvku s názvem „Management of Agricultural Drainage Systéme in the Czech Republic“ autorů Z. Kulhavý, F. Doležal, P. Fučík, F. Kulhavý, T. Kvítek, R. Muzikář, M. Soukup, V. Švihla. Příspěvek nabízí celkový pohled na historii a tradice vodohospodářských meliorací v ČR, na změny po roce 1990 a diskutuje výhledy do budoucna. Pozornost je věnována skutečnosti, že většina z existujících drenážních systémů stále plní odvodňovací funkci i za situace, kdy se názor na jejich využití mění. Zmíněna jsou hlediska zemědělská i environmentální. Příspěvek bude vydán ve zvláštním čísle periodika Irrigation and Drainage u příležitosti 25. výročí založení mezinárodní skupiny odvodňování. Termín vydání je plánován na druhou polovinu roku 2007.

ČV ICIDu je spolupořadatelem mezinárodního workshopu s názvem „Water balance and runoff / water quality generation in tile-drained agricultural catchments“, který se bude konat v Brně v termínu 4.-6. září 2007. Podrobnosti jsou k dispozici na www.hydropmeliorace.cz/CVICID/ v sekci Aktuality. Workshop bude věnován problematice tvorby odtoku a kvality vod v malých zemědělských povodích, odvodňovaných drobnými vodními toky, odvodňovacími kanály a plošnými systémy odvodnění. Pozornost je směřována na diskusi účinků odvodnění, jakými jsou změny kulminačních odtoků, změny retenční schopnosti půd, hydrologické účinky odvodnění ve vztahu ke snížení úrovně podzemní vody a ovlivnění sousedních pozemků. Tématem je i nejednoznačnost probíhajících procesů. V části věnované jakosti vod jsou témata zaměřena na dopady zvýšeného podílu aerobních procesů, zrychlení mineralizace dusíku a jeho nitrifikace i efekty zrychlení odtoku vody. Jednacím jazykem bude angličtina, v rámci workshopu bude pořádána jednodenní exkurze na experimentální povodí VÚMOP. Zveme zájemce k účasti na připravované akci.

Zbyněk Kulhavý

Pedologické aktuality

V první polovině letošního roku nás příjemně překvapili svými habilitačními či disertačními pracemi následující kolegyně a kolegové:

Na MZLU v Brně doc. Ing. Milada Šťastná, Ph.D. obhájila svou habilitační práci: „Sledování a analýza dopadu možné klimatické změny v zemědělské krajině“. Dále pak doc. Dr. Ing. Dušan Vavříček, který obhájil habilitační práci „Lesní půdy vyšších horských poloh a možnosti revitalizace lesních ekosystémů s využitím postupů přímého hnojení“.

V dubnu 2007 obhájili na ČZU v Praze své disertační práce následující kolegové: RNDr. Aleš Vaněk: „Speciace těžkých kovů a arsenu v extrémně kontaminovaných aluviálních půdách“, Ing. Martin Kočárek: „Modelování degradace pesticidů v půdě“ a Ing. Jitka Sládková: „Posouzení půdních poměrů okresu Litoměřice systémem SOTER“.

Na MZLU v Brně ukončil doktorské studium Ing. Vítězslav Vlček: obhájením práce „Statistické hodnocení reálné aberace černozemě na Moravě za Komplexního průzkumu půd a dnes.“

Medailon o příteli Ing. Jiřímu Vášovi, DrSc.

Je mi velmi milé napsat pár řádků o Ing. Jiřím Vášovi, DrSc. a stočit je do klubíčka zlatého medailónku. Totiž, když člověk poctivě dělá, a zároveň přemýšlí, zanechává po sobě dosti čitelnou stopu. A jakou stopu vytvářejí ti, co pracují a žijí osm desítek a více let? Jirka vstoupil nedávno nepozorovaně do další desítky života. Je nadán exkluzivním, čirým myšlením a není proto divu, že se zahleděl do vody, v níž je v každé její kapce zobrazen život. Kapka je oko směřující k životodárné zemi – k úrodné prsti. Vodní hladina odráží svět, a o něm nám Jirka vypráví a píše, nejen v četných vědeckých pojednáních. V případě Jiřího nejde o to zda-li je stopa nesmazatelná, ale o to, jak se nám dostává pod kůži, jak nás hladí a jaký svět nám předkládá. Karel Čapek říkal kolika jazyky mluvíš tolik

životů máš. To platí i o Jirkovi, kterému nečiní potíže přejít z jednoho jazyka do druhého, jako když si v dlaních přehazuje vlastní čáry života.

V sešitě č.120 „Práce a studie“ Výzkumného ústavu Vodohospodářského (dnes opět T.G.M.), v němž ústav publikoval monografii věnovanou výparu z volné hladiny, byly Jirkou zpracovány dostupné výparoměrné údaje i další postupy. Nebylo by možné uvést v tomto medailónku seznam jeho odborných prací, ani prací, které vykonal spolu s dalšími kolegy. Jirka se věnoval nejen vodě (vodnímu hospodářství), ale také půdě a v neposlední řadě venkovu, v němž nyní žije. Já i redakční rada Informačních listů, kterou donedávna řídil, mu děkujeme za spolupráci a přejeme mnoho zdraví a slunce do mnoha dalších let.

Mojmír Soukup

Motiv z Holandska

Informační listy č. 27

připravila redakční rada ve složení:
prof. Ing. Alois Prax, CSc. (předseda),
Ing. Karel. B. Březina, Ing. Mojmír Soukup, CSc.,
Ing. Jiří Váša, DrSc., doc. Ing. Jiří Váška, CSc.

Vychází pro vnitřní potřebu členů
Odboru vodního hospodářství a Odboru pedologie ČAZV,
Českého výboru mezinárodní komise pro závlahy a odvodnění
a České pedologické společnosti.

Počet výtisků 120, vychází také na www stránkách pedologické společnosti..

Uzávěrka listů 12. 6. 2007.

Adresa redakce: VÚMOP, Žabovřeská 250, 156 27 Praha 5-Zbraslav

Leží věda s ekonomii na jedné misce vah, nebo stojí proti sobě?

I v a n F o n t a n a

Málokdo dosáhne svého cíle. Zhruba v půli cesty polovina lidí odpadá a druhá provádí nezbytné korekce.

Můžete dělat s d'ábelským nasazením, ale nečekejte andělské zjevení.

Skepse pomáhá vývoji - vrací nás tam, kde jsme udělali chyby.

Věda má laboratoře, aby nezničila celý svět najednou.

U každé cesty najdeš květinu, která v jeden okamžik přeteče krásou.

Špetka humoru převrátí i přesýpací hodiny.

Pravdy jsou neměnné – stačí se ohlédnout zpátky.

Společnost se dělí podle schopností, dělákem je platební neschopnost.

Není divu, že svět je nespravedlivý - vždyť poslední soud je stále odročován.

Boháč, jemuž se vrátilo svědomí, by měl vrátit peníze každému koho okradl.

„Kdo šetří má za tři“ konstatoval pan K a v duchu počítal, co mu to vynese!

Bohatí se dostanou do nebe jen při inverzi.

S pytlek peněz jsou vždy nějaké potíže – lepší je mít dva.

Inflace je silnější než zubu času.

To, co se nedá koupit za peníze může mít každý, ale je umění bez peněz to udržet.

Člověk se radí častěji se svou peněženkou než se svým svědomím.

Boj za pravdu nebo jejím jménem?

Chytrost nejsou žádné čáry, ale kouzlo osobnosti je vždy vítáno.

Obilné zrno je zlaté, ale za sucha má platinové pluchy.

I zákon džungle dovoluje vykvést orchidejím.

Nenajde-li se mezi bohatými aspoň jeden blázen – zůstane obec chudá.

I přesýpací hodiny fungují jako pendlovky.

Zlato už dávno nestačí finančnímu oběhu – slouží už jen jako symbol a neprodejná dekorace.

Všichni víme jak se peníze kutálí, proto jsme zavedli pojem nemovitost.

Peníze nemají vadu – v zakoupených věcech však najdeme tisíce chyb.

Jedinec se správnou intuicí stojí jednou nohou v lochu, druhou v pekle a nosem míří do nebe.

Jedinec se špatnou intuicí stojí jednou nohou v kriminále, druhou také v pekle, ale nos strká do všeho.